

ning i ämnet, som finnes intagen i oförmälda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden, hemställa,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 28 maj 1887.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 28 maj 1887, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en del af Tånga hed samt försäljningssummans användande till inköp af nytt skjutfält för göta artilleriregemente vid Remmene i Vestergötland.

(I. A.)

Enligt hvad af ett vid Kongl. Maj:ts den 22 April innevarande år till Riksdagen aflättna proposition (n:o 23) fogadt statsrådsprotokoll öfver landtförsvarsärenden inhemtas, hade generalfältygmästaren och chefen för artilleriet i en den 24 april 1886 till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse erinrat, att han under de senare åren i flera memorial fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå, att Tånga hed blifvit alldeles oanvändbar såsom skjutfält för göta artilleriregemente, sedan regementet erhållit nya långskjutande kanoner, och att såsom följd deraf förslag blifvit väckta att antingen söka utvidga det till regementet upplåtne område vid nämnda hed, eller ock anskaffa en ny skjutplats för regementet.

Förstnämnda förslag hade emellertid på grund af terrängförhållandena visat sig ej kunna leda till målet; ty äfven om stora summor nedlades på fältets utvidgning, skulle likväl den användbara delen af skottlinien, hvilken måste korsa vattendrag och vägar, ej erhålla tillräcklig längd, utan att byggnaderna vid Vårgårda herrgård inlöstes, hvarförutom skottliniens förlängning komme att infalla på marker, som vore olämpliga för projektilers uppfångande.

Då härtill komme, att skjutfältet ej kunde erhålla nöjaktig bredd, hade all tanke på Tånga heds bibehållande såsom skjutplats för göta artilleriregemente, äfven under förutsättning af dess utvidgande, måst uppgifvas, och det andra förslaget, eller anskaffande af ny skjutplats åt regementet, ansetts böra tagas i närmare öfvervägande.

Af de undersökningar, som blifvit verkställda i ändamål att utfinna ett lämpligt skjutfält, beläget invid jernväg och ej för långt aflägsset vare sig från Göteborg eller Karlsborg, hvars positionsartilleri i en framtid borde använda samma skjutplats som göta artilleri, hade utrönt, att det enda fält, som för ifrågavarande ändamål vore fullt lämpligt både genom sitt läge och sin storlek samt markens beskaffenhet, utgjordes af ett område, som i sydlig riktning sträcker sig från den söder om Remmene kyrka nära intill vestra stambanan mellan Herrljunga och Vårgårda befintliga sandåsen.

Det ifrågaställda skjutfältet, hvars beskaffenhet äfven medgafve att flera batterier kunde samtidigt derstädes öfva exercis med anspända kanoner, hade, under förutsättning att hela det till en början ifrågasatta området skulle förvärfvas, en utsträckning från jernvägen till vägen vid den s. k. Källerbacken af 10,900 meter med en bredd af från 1,300 till 2,000 meter och ett ytinnehåll af 3,789 tunnland 16,8 kappland. Då emellertid å nordliga delen deraf ett område, utgörande en areal af 330 tunnland 9,5 kappland, vid närmare undersökning visat sig kunna i följd af terrängens beskaffenhet undvaras, mötte intet hinder att förminska förstnämnda områdes ytinnehåll till 3,459 tunnland 7,3 kappland, utan att den del af fältet, som vore användbar för artilleriets öfningar, derigenom underginge någon förminskning i längd eller bredd. Härförutom kunde ytterligare en förminskning åstadkommas genom uteslutande af ett område uti fältets sydligaste del, hvilket ej vore behöfligt förr än skjutning med positionsartilleriets pjäser kunde komma att ega rum; arealen skulle derigenom minskas med 1,050 tunnland och det återstående området således bestå af endast 2,409 tunnland 7,3 kappland med en längd från skottliniens nollpunkt af 7,300 meter och en bredd vexlande emellan 540 och 2,000 meter. Fältet blefve oakadt de uppgifna förminskningarna ändå tillräckligt för fältartilleriet, äfven om

skarpskjutning skulle företagas från det på 600 meters afstånd från skottliniens nollpunkt belägna exercisfältet.

Chefen för artilleriet förutsatte emellertid, att icke ens sistnämnda område borde redan nu i sin helhet förvärfvas. Oaktadt den föreslagna inskränkningen vore arealen betydlig, och då mycken åkerjord förefunnes i den sydliga delen af det senast ifrågasatta skjutfältet, skulle ett temligen stort belopp erfordras för fältets förvärfvande. Den mark, som utöfver det exproprierade området behöfdes för skarpskjutningarnes utförande, skulle, enligt chefens för artilleriet åsigt, kunna genom särskildt aftal med respektive jordegare, på sätt förut vid andra skjutfält egt rum, blifva tillgänglig under loppet af några dagar årligen i och för måls uppställande och projektilers uppfångande.

Den del af det senast ifrågakända fältet, som således nu borde exproprieras, bestode, enligt af vederbörligen förordnad landtmätare uppgjorda kartor och beskrifningar, af

åker	25,5600	hektar
äng	3,3210	„
utmark	256,2700	„
impedimenta	4,7000	„

eller tillsammans 289,8510 hektar,

motsvarande 587,21 tunnland.

Kunde detta område förvärfvas, erhöles ej allenast passande plats för erforderliga byggnaders förläggning, utan äfven lämplig mark för utförande af regementets öfningar till fot och till häst samt dessutom tjenliga uppställningsplatser för utförande af skarpskjutning under olika förutsättningar.

Det sålunda föreslagna området hade en längd af 2,340 meter, hvaraf den fördelaktigaste skottlinien upptog 1,650 meter, samt en bredd af 525 meter i norra och 1,340 meter i södra delen.

I sammanhang med frågan om förvärfvande af ett nytt skjutfält för göta artilleriregemente, användbart äfven för fot- och häst-exercis under regementsexercisen, stode emellertid frågan om Tånga heds bibehållande eller afyttrande för kronans räkning. Det nya fältet skulle i allo kunna ersätta Tånga hed och dessutom bereda tillfälle till öfningar i skarpskjutning, hvadan något skäl ej förefunnes att behålla Tånga hed, utan borde densamma, med undantag af det område som begagnas såsom kompaniskjutbana för ett kompani af hvardera utaf Vestgöta och Vestgötadals regementen, försäljas samt de å fältet befintliga, af artilleriet begagnade byggnader nedtagas och förflyttas till det 10 kilometer derifrån belägna Remmene.

Kostnaden för expropriation af det ifrågaställda skjutfältet och de deraf föranledda arbeten, deribland flyttning från Tånga hed till Remmene och uppsättning derstädes af omförmälda byggnader, hvilket sistnämnda arbete anses föranleda en utgift af 16,200 kronor, beräknas af chefen för artilleriet till 88,200 kronor.

Kunde emellertid Tånga hed få försäljas och den beräknade försäljningssumman, enligt värdering uppgående till 6,200 kronor, användas till gäldande af kostnaden för förflyttning af ofvannämnda byggnader, minskades utgiftsbeloppet till 82,000 kronor.

Chefen för artilleriet hemställde alltså, att, jemte det Kongl. Maj:t täcktes medgifva, att nytt skjutfält vid Remmene måtte för göta artilleriregemente inköpas och i sammanhang dermed de å Tånga hed nu befintliga byggnader till det nya skjutfältet få förflyttas, Kongl. Maj:t ville till Riksdagen aflåta proposition rörande dels tillstånd att få afyttra Tånga hed med undantag af ofvannämnda till kompaniskjutbanor för vestgöta och vestgötadals regementen erforderliga områden och dels rättighet att få använda försäljningssumman till förflyttning af omförmälda byggnader från Tånga till Remmenefältet.

Arméförvaltningen å artilleri-, intendents- och civila departementen, hvars yttrande i ämnet infördrats, hade i sitt med anledning deraf afgifna utlåtande ansett angelägenheten deraf, att åt göta artilleriregemente bereddes ett nytt tidsenligt skjutfält, vara till fullo ådagalagd; och som den vid Remmene angifna platsen äfven syntes arméförvaltningen vara för ändamålet lämplig, tillstyrkte arméförvaltningen bifall till hvad chefen för artilleriet föreslagit.

Uti skrifvelse den 10 sistlidne november hade chefen för artilleriet vidare föreslagit, att, som göta artilleriregemente numera vore det enda bland de garnisonerande regementena, der befäl och stammanskap under regementsexercisen voro inqvarterade i tält, nödiga medel till uppförande af befäls- och manskapsbaracker å det nya skjut- och exercisfältet samt till en del andra med Remmenefältets apterande till skjutfält förbundna arbeten nu måtte med sammanlagdt 89,500 kronor varda af Riksdagen äskade.

Sistnämnda förslag hade, enligt hvad i förberörda statsrådsprotokoll vidare meddelas, icke synts herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet stå i oupplösligt samband med frågan om inköp af nytt skjutfält, hvadan herr statsrådet icke kunnat biträda detsamma; och hade vid föredragning den 31 sistlidne december af chefens för artilleriet berörda framställning Kongl. Maj:t, på herr statsrådets tillstyrkan, funnit detsamma icke böra för det närvarande till någon åtgärd föranleda.

Den åsigt chefen för artilleriet och arméförvaltningen uttalat i fråga om behovet af nytt skjutfält för göta artilleriregemente delade herr statsrådet deremot fullständigt. Det kunde också lätt inses att, med den större skottvidd nutidens artilleripjeser erhållit, de äldre skjutfälten, hvilkas utsträckning lämpats efter dåvarande pjesers skottvidd, numera skulle visa sig otillräckliga; och då, hvad särskildt Tånga hed anginge, någon utvidgning af skjutfältet derstädes, enligt hvad chefen för artilleriet upplyst, icke kunde utan synnerligen betungande kostnader ega rum, återstode ingen annan utväg än att inköpa ett nytt skjutfält. Den plats, som af chefen för artilleriet i sådant afseende föreslagits, syntes också väl vald. Nödig försigtighet borde dock bjuda att, innan inköp af den nu ifrågakända delen af Remmenefältet komme till stånd, visshet vunnits derom, att den mark, som utöfver det till inköp föreslagna området vid verkställandet af skarpskjutningar erfordrades, kunde under den tid af året, då dylika öfningar påginge, få af kronan på antagliga villkor disponeras.

Slutligen hade herr statsrådet i sammanhang härmed upplyst, att, enligt hvad arméförvaltningen tillkännagifvit, artilleriets reservationer och allmänna besparingarne under 4:de hufvudtiteln lemnade tillgång till betäckande af de utgifter, som utöfver försäljningssumman för Tångahed erfordrades till inköp af Remmenefältet och deraf föranledda arbeten.

I öfverensstämmelse med hvad herr statsrådet, på grund af hvad sålunda förekommit, hemställt, har Kongl. Maj:t i ofvan omförmälda proposition nu föreslagit Riksdagen att — under förutsättning att rättighet att, för måls uppställande och projektilers uppfångande under den tid hvarje år, då öfning i skarpskjutning å det till inköp föreslagna fältet vid Remmene försigginge, disponera öfver erforderliga delar af de till fältet angränsande jordområden, kunde på villkor, som Kongl. Maj:t funne antagliga, åt kronan förvärfvas, och att Kongl. Maj:t till följd deraf beslöte, att fältet skulle till skjutfält för göta artilleriregemente inköpas — medgifva, att Tånga hed måtte till den del, som för två derstädes befintliga kompaniskjutbanor för vestgöta och vestgötadals regementen ej toges i anspråk, få i den ordning, Kongl. Maj:t funne lämplig, försäljas och köpeskillingen användas till bestridande af kostnaderna för förflyttning från Tånga till Remmene skjutfält af de å förstnämnda skjutfält uppförda byggnader, som af artilleriet begagnats.

Statsutskottet har efter erhållen remiss tagit detta ärende i öfvervägande. Det har härvid förefallit Utskottet, som om Tånga hed lämpligen borde helt och hållet, och således äfven till den del deraf, som för

närvarande tages i anspråk till kompaniskjutbanor för vestgöta och vestgötadals regementen, i ett sammanhang försäljas. Utskottet föreställer sig nemligen, att ifrågavarande jordområde skulle, derest äfven berörde del samtidigt afyttrades, betinga jemförelsevis högre försäljningspris, än om samma del för oförmälda ändamål från försäljningen undantoges; och å andra sidan torde det antagligen ej vara med svårighet förenadt att anordna skjutbanor för nämnda regementen å det till inköp ifrågasatta, på endast 10 kilometers afstånd från Tånga hed belägna nya skjutfältet, utan att hinder derigenom skulle läggas för sistnämnda fälts begagnande för göta artilleris ändamål, helst kompaniskjutöfningarne torde kunna företagas å tider, då fältet icke tages i anspråk för artilleriets räkning. Utskottet, som i öfrigt ej haft något att erinra vid Kongl. Maj:ts berörda proposition, föreslår alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 maj 1887.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
